

TEKNOKENTTE FAALİYET GÖSTEREN FİRMALARA YÖNELİK VERGİ AVANTAJLARI

TAX ADVANTAGES FOR COMPANIES
OPERATING IN TECHNOCITIES

Nazlı GENÇYİĞİT*

ÖZ

Araştırma ve geliştirme (Ar-Ge) çalışmaları sürdürülebilir kalkınmanın yapı taşlarıdır. Bu sebeptir ki Ar-Ge çalışmaları devletimizin teşvik yapıları içinde yer alır. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin Ar-Ge çalışmalarına daha fazla önem göstermesi, rekabet avantajı elde etmesi açısından gereklidir. Bu çalışmalar oldukça maliyetli olduğundan hem parasal hem teknik açıdan desteklenmesi gerekmektedir.

Ar-Ge çalışmalarını teknoloji geliştirme bölgelerinde yapmanın büyük avantajları vardır. Bunlar arasında gelir ve kurumlar vergisi kazanç istisnası, gelir vergisi stopaj desteği, damga vergisi ve emlak vergisi istisnası yer almaktadır. Bu avantajlardan teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyet gösteren firmalar, bu firmalarda çalışanlar ve yönetici şirketler faydalanacaktır. Ayrıca üretilen mallar açısından da önemi yadsınamayacak olan KDV istisnası mevcuttur.

ABSTRACT

Research and development (R & D) studies are the basis of sustainable development. That is why R & D studies are part of the incentives of our government. It is necessary for developing countries like Turkey to pay more attention to their R & D studies in order to gain competitive advantage. Since these studies are very costly, they need to be financially and technically supported.

There are considerable advantages of making R & D studies in technology development zones. These include income and corporate tax profit exemption, income tax withholding, stamp tax and real estate tax exemption. The companies operating in technology development regions, employees and executive companies in these firms will benefit from these advantages. There is also a VAT exception that can not be disregarded in terms of the goods produced.

* Vergi Müfettiş Yardımcısı

Bu çalışmada, 2016 yılında gelen yeni düzenlemeler ışığında 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununda yer alan avantajlar detaylıca incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji Geliştirme Bölgesi, Kazanç İstisnası, 4691, Katma Değer Vergisi İstisnası, Ar-Ge.

In this study, the advantages of the 4691 Technology Development Zones Law in the light of new regulations made in 2016 have been examined in detail.

Keywords: Technology development zone, profit exemption, 4691, value added tax exemption, research and development (R & D)

1- GİRİŞ

Gelişimini takip etmekte zorlandığımız bilim ve teknoloji çağında yaşamaktayız. Firmaların sürdürülebilir gelişme sağlaması için bu çağa ayak uydurması ve kendini sürekli yenilemesi gerekmektedir. Bu amaçla, bilgiyi öğrenmekle yetinmemeli bu bilgiyi kullanılabilir hale getirmesi gerekmektedir. Firmaların bilgiyi teknolojiyle birleştirmesi ve faaliyetlerini sürekli geliştirebilmesi maliyetli olduğundan firmalar teşviklerle desteklenmeli ve faaliyetlerini yapabilmeleri adına zemin oluşturulmalıdır.

İşte bu sebeptendir ki teknoparklar oluşturulmuş ve vergisel teşviklerle desteklenmiştir. Bununla ilgili ana kanun 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunudur. Bu Kanun'un amacı, Kanun ana metninde belirtildiği üzere; üniversiteler ve araştırma kurum ve kuruluşları ile üretim sektörlerinin işbirliği sağlanarak, ülke sanayiinin uluslararası rekabet edebilir ve ihracata yönelik bir yapıya kavuşturulması maksadıyla teknolojik bilgi üretmek, üründe ve üretim yöntemlerinde yenilik geliştirmek, ürün kalitesini veya standardını yükseltmek, verimliliği artırmak, üretim maliyetlerini düşürmek, teknolojik bilgiyi ticarileştirmek, teknoloji yoğun üretim ve girişimciliği desteklemek, küçük ve orta ölçekli işletmelerin yeni ve ileri teknolojilere uyumunu sağlamak, Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulunun kararları da dikkate alınarak teknoloji yoğun alanlarda yatırım olanakları yaratmak, araştırmacı ve vasıflı kişilere iş imkânı yaratmak, teknoloji transferine yardımcı olmak ve yüksek/ileri teknoloji sağlayacak yabancı sermayenin ülkeye girişini hızlandıracak teknolojik alt yapıyı sağlamaktır. Bu Kanun ve diğer düzenlemelerle devletin gayesi; nitelikli girişimci sayısını, ülkenin ekonomik ve refah seviyesini artırmaktır.

Bu çalışma, teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyet gösteren firmalara yönelik vergisel avantajların ayrıntılı olarak açıklanması ve değerlendirilmesi amacıyla oluşturulmuştur. Bu bölgedeki mükelleflerin yararlanacağı istisna ve muafiyetler 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ve Katma Değer Vergisi Kanunu'nda düzenlenmiş olup bölgedeki yönetici şirketlere, bölgede faaliyet gösteren firmalara ve bu firmalarda çalışanlara sağlanan avantajlar incelenmiştir. Ayrıca Bölgede faaliyet gösteren firmaların mal ve hizmet teslimlerindeki KDV istisnalarına da yer verilmiştir.

Bahsi geçen 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu makalenin sonraki kısımlarında "Kanun" olarak ve Katma Değer Vergisi ise "KDV" olarak anılacaktır.

2- TEKNOKENT KAVRAMI, DÜNYA ve TÜRKİYE'DEKİ KONUMU

Ülkemizde 2001 yılında mevzuata girmiş olan 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'na göre teknoloji geliştirme bölgesi, "Yüksek/ileri teknoloji kullanan ya da yeni teknolojilere yönelik firmaların, bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsü ya da Ar-Ge merkez veya enstitüsünün olanaklarından yararlanarak teknoloji veya yazılım ürettikleri/geliştirdikleri, teknolojik bir buluşu ticari

bir ürün, yöntem veya hizmet haline dönüştürmek için faaliyet gösterdikleri ve bu yolla bölgenin kalkınmasına katkıda buldukları, aynı üniversite, yüksek teknoloji enstitüsü ya da Ar-Ge merkez veya enstitüsü alanı içinde veya yakınında; akademik, ekonomik ve sosyal yapının bütünleştiği siteyi veya bu özelliklere sahip teknoparkı” olarak tanımlanmıştır.¹

Dünyada teknopark faaliyetleri 1951 yılında Silikon Vadisi-Stanford Araştırma Parkı ile başlamış olup Silikon Vadisinin başarısı ve yükselişi, Amerika ve Avrupa’da 1970’li yıllarda teknopark faaliyetlerinin yayılmasına ve artmasına yol açmış ve 70’lerin sonuna doğru bu hareketlilik Japonya’ya ulaşmıştır. (Bugün Hp, Intel, Apple, Cisco, Google, Microsoft, Oracle, Facebook, Twitter gibi yüzlerce küresel firma bu teknoparkta yer almaktadır.) Her geçen gün Ar-Ge çalışmaları uygulama yönüyle geliştirilmiştir. (Bu konuda en çok geliştirilen teknoparklardır.) Bugün dünyada 1000’e yakın teknopark bulunmaktadır. Bu sayı inkübasyon merkezleriyle birlikte 4000’e ulaşmaktadır.²

Türkiye’de teknokentlerle ilgili faaliyetler 1980’li yıllarda başlayıp bu çalışmalar neticesinde 1990’da, KOSGEB ile üniversitelerin işbirliği çerçevesinde teknokentlerin ilk adımı olarak TEKMER’ler (Teknoloji Merkezleri) kurulmaya başlanmıştır. Teknokentler ile ilgili yasal çerçeve ise, 2001 yılında 4691 sayılı yasanın yürürlüğe girmesi ile oluşturulmuştur. 4691 sayılı yasa teknokent kavramı yerine “Teknoloji Geliştirme Bölgeleri” kavramını kullanmaktadır. Mevcut durumda 63 Teknoloji Geliştirme Bölgesi Bakanlar Kurulu Kararı ile ilan edilmiştir. 63 teknokent’in 49 tanesi şu an için faaliyette, diğerleri geliştirme aşamasındadır. Aralık 2015 itibariyle; faaliyette olan teknokentlerde Ar-Ge çalışmalarını yürüten firmaların sayısı 3.744’e ulaşmıştır. Bu firmaların %39’u yazılım, %30’u bilgisayar ve iletişim, %7’si elektronik, %5’i elektronik ve teçhizat ve %30’u ise diğer (medikal, enerji, kimya, otomotiv, savunma, gıda vb.) faaliyetlerden oluşmaktadır.

Ayrıca, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ile ilgili diğer istatistikler aşağıdaki gibidir:³

- “- Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde, 2015 yılı Aralık ayı itibariyle toplam 38.239 personele istihdam sağlanmıştır.
- Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde tamamlanan Ar-Ge proje sayısı 18.318, yürütülen Ar-Ge projesi 8.525 adettir.
- Ülkemizde faaliyete geçen Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde bulunan şirketlerin, Amerika Birleşik Devletleri başta olmak üzere, Japonya, İsrail, İngiltere ve Almanya gibi dünyanın en gelişmiş ülkelerine yapmış oldukları teknolojik ürün ihracatı 2014 yılsonu itibariyle yaklaşık 2,4 Milyar ABD dolarına ulaşmıştır.
- Yabancı sermaye açısından baktığımızda; Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde toplam 174 adet yabancı/ yabancı ortaklı firma yer almaktadır.
- Bölgelerde faaliyet gösteren firmalar tarafından tescil ettirilen patent sayısı 591 ve başvuru süreci devam eden patent sayısı 1.022’dir.”

3- BÖLGEDEKİ YÖNETİCİ ŞİRKETLERE TANINAN VERGİSEL AVANTAJLAR

Yönetici şirket, 4691 sayılı Kanuna göre “Bu Kanuna uygun ve anonim şirket olarak kurulan, Bölgenin yönetimi ve işletmesinden sorumlu şirket” olarak tanımlanmıştır. 4691 sayılı Kanununun Ge-

¹ 06.07.2001 Tarih ve 24454 Sayılı Resmi Gazete’nin 4691 Sayılı Kanun Metni.

² <http://www.tgbd.org.tr/WebContent/WebContent/4708> . Erişim Tarihi: 30 Kasım 2016

³ <http://www.tgbd.org.tr/WebContent/WebContent/4707> . Erişim Tarihi: 30 Kasım 2016

çici 2. maddesinde; “Yönetici şirketlerin bu Kanun uygulaması kapsamında elde ettikleri kazançlar ile Bölgede faaliyet gösteren gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, münhasıran bu Bölgedeki yazılım, tasarım ve Ar-Ge faaliyetlerinden elde ettikleri kazançları 31.12.2023 tarihine kadar gelir ve kurumlar vergisinden müstesnadır.” hükmü yer almaktadır. Burada önem arz eden durumlardan biri, yönetici şirketlerin bu Kanun uygulaması kapsamında elde ettiği kazançların gelir ve kurumlar vergisinden müstesna olduğudur. Yani yönetici şirketler, elde ettiği karı ortaklarına dağıttığında veya bu bölge yönetimi dışında kazanç elde etmesi durumunda istisna hükümlerinden faydalanamayacaktır. İdarenin vermiş olduğu özelge de bunu destekler niteliktedir:⁴

“Bu hüküm ve açıklamalara göre, ... Teknoloji Geliştirme Bölgesinin yönetilmesinden ve işletilmesinden sorumlu olan şirketinizin, Teknopark ... idare binası ve kuluçka merkezi inşasına ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmeyen ... AŞ'nin teminat mektubunun nakde çevrilmesi sonucu elde edilmiş olduğu kazanç, söz konusu teknoloji geliştirme bölgesinin yönetilmesinden ve işletilmesinden elde edilmeyip tali nitelikli bir kazanç olduğundan Teknoloji Bölgesi Kanununda tanımlanan kazanç istisnasına konu edilemeyecektir.”

Yönetici şirketleri ilgilendiren 4691 sayılı Kanunun 8. maddesinde 16.02.2016 tarihinde yapılan değişiklikle “...Yönetici şirket, bu Kanunun uygulanması ile ilgili olarak düzenlenen kâğıtlar yönünden damga vergisinden, yapılan işlemler bakımından harçlardan ve Bölge alanı içerisinde sahip olduğu taşınmazlar dolayısıyla emlak vergisinden muaftır. Atık su arıtma tesisi işleten Bölgelerden, belediyelerce atık su bedeli alınmaz.” hükmü getirilmiş ve önceki düzenlemeye nazaran kapsam daraltılmıştır. Zira bu düzenlemede her türlü vergi, resim ve harç muafiyetinden söz edilmemektedir. Ayrıca Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği 22. maddesindeki, “Yönetici şirket, bölgede akademik, ekonomik ve sosyal yapının oluşturulmasını sağlamak amacıyla; bölgenin toplam yapılaşma hakkının %25'ini aşmayacak kesimi üzerinde bölge amaçları doğrultusunda gerçekleştirecek faaliyetlere etkinlik kazandırmak ve bölgenin ihtiyaç duyduğu ekonomik, sosyal ve kültürel yapıyı oluşturmak üzere gerekli bina ve tesisleri kurabilir, işletebilir, kiraya verilebilir.” hükmünden de anlaşıldığı gibi yönetici şirketlerin kiralama karşılığı elde edilen gelirleri muafiyet kapsamında değerlendirilmiştir.

4- BÖLGEDEKİ FAALİYET GÖSTEREN GİRİŞİMCİLERE TANINAN VERGİSEL AVANTAJLAR

2001 yılında çıkan 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu, küçük ve orta ölçekli girişimcilerin inovasyon odaklı olmasının önünü açmaktadır. Yönetici şirketlerin bu Kanun uygulaması kapsamında elde ettikleri kazançlar ile Bölgede faaliyet gösteren gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, münhasıran bu Bölgedeki yazılım, tasarım ve Ar-Ge faaliyetlerinden elde ettikleri kazançları 31.12.2023 tarihine kadar gelir ve kurumlar vergisinden müstesnadır. Burada şube, şirket, tam mükellef ve dar mükellef ayırımına gidilmemiştir.⁵ Ayrıca yukarıda tanımlanan faaliyetler sonucu yapılan satışlardan doğan alacaklara ilişkin vade farklarının ve kur farklarının istisnadan yararlanmasına hiçbir yasal engel bulunmamaktadır.

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun istisnalar başlıklı 5. maddesinde, “İştirak hisseleri alımıyla ilgili finansman giderleri hariç olmak üzere, kurumların kurumlar vergisinden istisna edilen kazançlarına

⁴ İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığının 08.04.2013 tarih ve 62030549-125[5-4691-2013/42]-535 sayılı özelgesi

⁵ İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığının 23/05/2013 tarih ve 62030549-125[5-2012/92]-766 sayılı özelgesi

ilişkin giderlerin veya istisna kapsamındaki faaliyetlerinden doğan zararların, istisna dışı kurum kazancından indirilmesi kabul edilemez.” hükmü yer almaktadır. O halde, istisna faaliyetlerden kaynaklanan zararlar kurumun diğer kazançlarından mahsup edilemeyeceği gibi istisna faaliyetler için yapılan giderlerin de indirim konusu yapılması mümkün değildir. 4691 Sayılı Kanunun firmalara sağladığı avantaj kazanç istisnası olduğu için, kazancı istisna olan faaliyetlerden kaynaklanan zararların indirimi mümkün bulunmamaktadır.

4691 sayılı Kanunda 16.02.2016 tarihinde getirilen yeni düzenlemelerden bir diğeri ise, bu Kanun kapsamında yürütülen yazılım, Ar-Ge, yenilik ve tasarım projeleri ile ilgili araştırmalarda kullanılmak üzere ithal edilen eşya, gümrük vergisi ve her türlü fondan, bu kapsamda düzenlenen kâğıtlar ve yapılan işlemler damga vergisi ve harçtan müstesna olmasıdır.⁶

4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununa göre faaliyette bulunan firmaların geliştirdiği proje, teknoloji geliştirme bölgesi içinde veya dışında farklı firmalarda uygulandığında bu Kanun ile sağlanan istisna hükümlerinden yararlanamamaktadır. İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığının vermiş olduğu özelge de bu yöndedir:⁷

“...üretim ve hizmet sektöründe faaliyet gösteren kurumların daha güvenli geleceğe bakmaları için yapılacak çalışmaları kapsayan bir hizmet işi olduğundan, söz konusu proje kapsamında bölge içinde veya dışında bulunan farklı firmalara vermiş olduğunuz bu hizmetler karşılığı elde ettiğiniz kazançların, kurumlar vergisinden istisna edilmesi mümkün bulunmamaktadır. Projesinin incelenmesinden işin; üretim ve hizmet sektöründe faaliyet gösteren kurumların daha güvenli geleceğe bakmaları için yapılacak çalışmaları kapsadığı dolayısıyla bir ürün veya yazılım programının tesliminin olmadığı anlaşıldığından, Şirketiniz tarafından verilen söz konusu hizmet KDV Kanununun genel hükümleri çerçevesinde KDV ye tabidir.”

Firmaların teknoparkta yürütülen projeleri devam ederken yine teknoparkta farklı bir yere taşınması durumunda ise, bulunan ürünlerin pazarlanmasından elde edilen kazançların lisans, patent gibi gayri maddi haklara isabet eden kısmı 31/12/2023 tarihine kadar kurumlar vergisinden istisna edilmesi mümkündür. İdarenin vermiş olduğu özelgeler bu yöndedir. Ancak, bölge dışında gerçekleştirilecek faaliyetlerden elde edilecek kazançlara, yazılım ve Ar-Ge faaliyetlerinden elde edilmiş olsa dahi istisna uygulanması mümkün bulunmamaktadır. Ayrıca bu bölgede üretimine devam edilen sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, mobil ve askeri komuta kontrol uygulama yazılımı şeklindeki teslim ve hizmetler KDV’den istisna olacaktır.⁸

Bir özellikli durum da, Ar-Ge faaliyetine yönelik alınan hibeler içindir. İdarenin vermiş olduğu özelgeye göre, TÜBİTAK’ tan geri ödemesiz olarak alınan destek tutarları alındığı yılın kurum kazancına dâhil edilmeli ve 4691 sayılı Kanunun geçici 2’nci maddesine istinaden de istisna edilmesi gerekmektedir.⁹

Üzerinde durulması gereken diğer bir konu ise faaliyetleri sonucu üretilen ürünleri kendileri seri üretime tabi tuttuklarında istisna kapsamının durumudur. Bu konuda idarenin görüşü aşağıdaki gibidir:¹⁰

⁶ 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu Ek Madde 2

⁷ Denizli Vergi Dairesi Başkanlığının 01.08.2013 tarih ve 51421814-130[Geç.20-2012/504]-84 sayılı özelgesi

⁸ İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığının 08.04.2014 tarih ve 39044742-130-818 sayılı özelgesi

⁹ Ankara Vergi Dairesi Başkanlığının 15.09.2010 tarih ve B.07.1.GİB.4.06.16.01-2010-KVK-10-1-572 sayılı özelge

¹⁰ Ankara Vergi Dairesi Başkanlığının 17.04.2014 tarih ve 84974990-130[Geçici 20-2012-03]-381 sayılı özelgesi

“Teknoloji geliştirme bölgelerinde yazılım ve Ar-Ge faaliyetinde bulunan şirketlerin, bu faaliyetler sonucu buldukları ürünleri kendilerinin seri üretime tabi tutarak pazarlamaları halinde, bu ürünlerin pazarlanmasından elde edilen kazançların lisans, patent gibi gayri maddi haklara isabet eden kısmı, transfer fiyatlandırması esaslarına göre ayrıştırılmak suretiyle istisnadan yararlanabilecektir. Üretim ve pazarlama organizasyonu nedeniyle doğan kazancın diğer kısmı ise istisna kapsamında değerlendirilmeyecektir. Ancak, lisans, patent gibi gayri maddi haklara bağlanmamış olmakla birlikte uyarılama, yerleştirme, geliştirme, revizyon, ek yazılım gibi faaliyetlerden elde edilen kazançların istisna kapsamında değerlendirileceği tabiidir.”

5- BÖLGEDEKİ ÇALIŞANLARA TANINAN VERGİSEL AVANTAJLAR

Bu Kanun kapsamında girişimcilere ve bünyesinde çalışanlara birçok avantaj sağlanmıştır. En önemlisi, bu bölgede çalışan Ar-Ge, tasarım ve destek personelinin bu görevleri ile ilgili ücretlerinin 31.12.2023 tarihine kadar her türlü vergiden müstesna olmasıdır. Burada dikkat çekilmesi gereken husus tasarım ve destek personelinin de bu kapsamda değerlendirildiğidir. Fakat gelir vergisi stopajı ve sigorta primi işveren hissesine ilişkin teşviklerden yararlanacak olan destek personeli sayısının, Ar-Ge ve tasarım personeli sayısının yüzde onunu aşmaması gerekmektedir. Burada getirilen bir kısıt daha, bu istisnanın haftalık 45 saat süreyi (Resmi tatiller ile yıllık izin süreye dâhildir.) kapsamıdır.

Eğer Ar-Ge ve tasarım personeli bu bölgede yürüttüğü projeler kapsamındaki faaliyetleri nedeniyle bölge dışında da çalışmak durumundaysa Kanun’a göre bu süre de ücret istisnası kapsamında değildir. Burada da daimi bir istisna söz konusu olmayıp yönetici şirketin onayı ve bakanlığın bilgilendirilmesine tabidir. En az 1 yıl çalışan Ar-Ge ve tasarım personelinin yüksek lisans yapanlar için bir buçuk yılı doktora yapanlar için ise iki yılı geçmemesi şartıyla bu sürelerle ilişkin ücretlerin yüzde yüzü gelir vergisi stopajı teşviki kapsamında değerlendirilir. Diğer önemli husus ise, istisna kapsamında olan faaliyetlere ait yurt dışı gider unsurlarının da istisna kazancın tespitinde dikkate alınması gerektiğidir. Ayrıca şirket ortağı ve aynı zamanda fiilen Ar-Ge faaliyetlerinde çalışan öğretim görevlilerine proje kapsamında yapılan ücret ödemelerinin de gelir vergisinden istisna edilmesi mümkündür.¹¹

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu’nun temel amacı akademik bilgi ile uygulamayı birleştirmek ve bilginin ticarileşmesini sağlamaktır. Bu sebeptendir ki, öğretim elemanlarına Bölgede şirket kurma, kurulu bir şirkete ortak olma ve bu şirketlerin yönetiminde görev alabilme hakkı tanınmıştır. Üniversitede görevli bulunan akademik personelin firmaya bağlı ve tabi çalışmaları halinde bunlara yapılacak ödemeler ücret olarak kabul edilmelidir ve firmalar ücret istisnasından faydalanmalıdır. Eğer kendi nam ve hesabına çalışıyorlar ise, bu kişilerin kazancı serbest meslek kazancı olarak değerlendirilmeli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununa göre gelir vergisi tevkifatı yapılmalıdır. Öte yandan, Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde faaliyet gösteren gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin mali müşavirlere ve avukatlara yapacakları serbest meslek ödemeleri üzerinden; bu bölgelerde elde edilen kazançların dağıtımı halinde de dağıtılan kâr paylarından genel hükümlere göre gelir vergisi kesintisi yapılacağı tabiidir.¹²

¹¹ İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığının 01.03.2012 tarih ve B071GİB.4.34.16.01-KVK 6-809 sayılı özelgesi

¹² İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığının 01.03.2012 tarih ve B071GİB.4.34.16.01-KVK 6-809 sayılı özelgesi

6- BÖLGEDEKİ KATMA DEĞER VERGİSİ AVANTAJI

Teknokentlerde uygulanan vergi avantajlarından biri de Katma Değer Vergisi avantajıdır. Bu bölgelerde yapılacak bazı yazılımların teslimi ve bunlara yönelik hizmetlerde vergi alınmaması durumu söz konusudur. Bununla ilgili Katma Değer Vergisi Kanunu, Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği ve 60 No.lu Katma Değer Vergisi Sirkülerine bakıldığında aşağıdaki bilgilere ulaşabiliriz:

KDV Kanunu'nun geçici 20/1. maddesinde belirtildiği üzere, 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununa göre teknoloji geliştirme bölgesinde faaliyette bulunan girişimcilerin kazançlarının gelir veya kurumlar vergisinden istisna bulunduğu süre içinde münhasıran bu bölgelerde ürettikleri ve sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, mobil ve askeri komuta kontrol uygulama yazılımı şeklindeki teslim ve hizmetleri KDV'den müstesnadır. Dolayısıyla, oyun programları, network uygulamaları gibi yazılımlar istisna kapsamında bulunmamaktadır.

KDV Kanunu'nun 30/a maddesinde, vergiye tabi olmayan veya vergiden istisna edilmiş bulunan malların teslimi ve hizmet ifası ile ilgili alış vesikalarında gösterilen veya bu mal ve hizmetlerin maliyetleri içinde yer alan KDV'nin indirim konusu yapılamayacağı hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla, Katma Değer Vergisi Kanunu'nun geçici 20/1'inci maddesi kapsamında yapılan teslim ve hizmetler için yüklenilen KDV'nin, Katma Değer Vergisi Kanunu 30/a maddesi gereğince indirim ve iadesi mümkün olmayıp söz konusu vergi, gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde işin mahiyetine göre gider, maliyet veya kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınabilecektir.

Teknoloji Geliştirme Bölgesinde faaliyette bulunan bir firmanın;¹³

- Bölgede ürettiği "hastane bilgi yönetim sistemleri yazılımı programı" satışı ile bu yazılıma yönelik güncelleme işi Kanun'un geçici 20/1 inci maddesine göre KDV'den istisna olacaktır. **Güncelleme** dışında bu yazılımla ilgili verilen bakım, destek (otomasyon) hizmetleri istisna kapsamında **yer almamaktadır.**
- Bölgede ürettiği **eğitim yazılımları** Kanun'un geçici 20/1'inci maddesine göre KDV'den istisna olacaktır. Ancak, bu yazılımı teknoloji geliştirme bölgesinde faaliyette bulunan firmadan alan firmaların satışları genel hükümler çerçevesinde KDV'ye tabi tutulacaktır.
- Web sitesi aracılığıyla verdiği reklam hizmeti KDV'ye tabi tutulacaktır.
- İşlevlerini yerine getirmek için yazılım kullanan ürün, aygıt, eşya vb. donanımlar ile bu donanımlara ilişkin hizmetler istisna kapsamına girmemektedir.
- Bölgede ürettiği yazılımı farklı kişilere satması ya da satışın CD veya elektronik ortamda yapılması istisna uygulanmasına engel değildir. Ancak, bu yazılımın bayilerce satışında istisna uygulanmayacaktır.

Teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyet gösterenler tarafından verilen bazı yazılım hizmetleri dolayısıyla yüklenilen KDV, ürettikleri yazılımı Türkiye'de satmaları kaydıyla indirim konusu yapılmayacaktır. Ancak, söz konusu yazılım hizmetinin yurt dışındaki bir müşteriye verilmesi halinde Kanununun 11 ve 12'nci maddeleri kapsamında KDV istisnası uygulanacak, Kanun'un 32'nci maddesine göre bu işlem nedeniyle yüklenilen KDV indirim konusu yapılabilecek, indirilemeyen KDV ise iade edilebilecektir.¹⁴

¹³ 60 No.lu Katma Değer Vergisi Kanunu Sirküleri

¹⁴ 60 No.lu Katma Değer Vergisi Kanunu Sirküleri

Diğer önemli husus ise üretilen ürünün seri üretime tabi tutulup pazarlandığında istisna hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağıdır. Bu konu ile alakalı Katma Değer Vergisi Kanunu Genel Uygulama Tebliği'nde: *"Teknoloji Geliştirme Bölgesindeki faaliyetleri neticesinde ürettiği bir ürünün lisans, patent gibi gayri maddi haklara isabet eden kısmı KDV'den istisnadır. Ancak, söz konusu ürünün seri üretime tabi tutulup pazarlanmasından elde edilen kazancın istisnadan yararlanması mümkün değildir. Ayrıca, Teknokent binası içinde telefon ve internet yardımı ile satış sonrasında müşterilere çağrı destek hizmeti verilmesi durumunda bu hizmetler KDV istisnası kapsamında değerlendirilmez."* ifadeleri yer almaktadır. Ancak, burada belirtilenlerin dışında lisans, patent gibi gayri maddi haklara bağlanmamış olmakla birlikte uyarılama, yerleştirme, geliştirme, revizyon, ek yazılım gibi faaliyetlerden elde edilen kazançların istisna kapsamında değerlendirileceği tabiidir.¹⁵

Teknoloji Geliştirme Bölgesinde yönetici şirket eğer bölgede Katma Değer Vergisi Kanunu Geçici 2. maddede belirtilen faaliyetlerde bulunuyor ise Katma Değer Vergisi Kanunu istisnası uygulanacak aksi halde sadece yönetici şirket olmasından dolayı istisna söz konusu olmayacaktır. Ayrıca münhasıran teknoloji geliştirme bölgesinde üretilen yazılımlar için yapılacak her türlü mal ve hizmet alımları, söz konusu yazılımın vergiden istisna olup olmadığına bakılmaksızın KDV'ye tabidir.¹⁶

Yukarıdaki bölümlerde 4691 sayılı Kanun ile devletin Ar-Ge, yenilik ve tasarım faaliyetleri için yapmayı planladığı vergi harcamalarına değinilmiştir. Burada bahsedilen vergi harcamaları, devletin istisna, muafiyet, vergi erteleme, düşük vergi oranı ve indirim şekillerinde ortaya çıkıp vergi kaybına yol açan uygulamalardır. Devlet bu yolla gelir dağılımındaki adaletsizliği gidermeyi ve ayrıca belirli kesimlere belirli alanlarda teşviklerde bulunmayı amaçlamıştır. Bu teşviklerden birisi de yukarıdaki bölümlerde detaylıca ele aldığımız teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyet gösteren firmalara, bu firmalarda çalışanlara ve yönetici şirketlere tanıdığı vergi teşviğidir. Devletin Ar-ge, yenilik ve tasarım faaliyetleri kapsamında gelir vergisi, kurumlar vergisi ve katma değer vergisi yönünden vergi alacağından vazgeçtiği (tahmini) tutarlar yıllar itibarıyla aşağıda belirtilmiştir.

¹⁵ İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 23/05/2013 tarih ve 62030549-125[5-2012/92]-766 sayılı özelgesi

¹⁶ İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 23/05/2013 tarih ve 62030549-125[5-2012/92]-766 sayılı özelgesi

Tablo 1: Vergi Harcama Kalemlerinin Fonksiyonel Sınıflandırılması¹⁷

		2015 Tutar (BinTL)	2016 Tutar (Bin TL)	
Ar-Ge, Yenilik ve Tasarım Faaliyetleri		1.604.562	1.765.198	
GELİR VERGİSİ		625.008	687.579	
Vergi Harcaması Niteliği				
1	GVK Madde 89/9 ¹⁸	Mükelleflerin, işletmeleri bünyesinde gerçekleştirdikleri münhasıran yeni teknoloji ve bilgi arayışına yönelik Ar-Ge harcamaları tutarının %100'ü oranında hesaplanacak "Ar-Ge indirimi"	698	768
2	GVK Geçici Madde 75	Hizmet erbabına AR-GE desteği	346.800	381.519
3	4691 Geçici Madde 2/2	Bölgede çalışan AR-GE personeli için stopaj teşviği	277.510	305.292
4	5746 Sayılı Kanun	AR-GE personeli için gelir stopaj teşviği	GVK Geçici 75 kapsamında dikkate alınmıştır.	GVK Geçici 75 kapsamında dikkate alınmıştır.
KURUMLAR VERGİSİ		942.683	1.037.057	
1	KVK Madde 4/1-m	Bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde bulunan kurum ve kuruluşlar	Vergi harcaması oluşmamıştır.	Vergi harcaması oluşmamıştır.
2	KVK Madde 5/B	Sınai mülkiyet haklarında istisna	8.810	9.692
3	KVK Madde 10/1-a ¹⁹	Ar-Ge indirimi	25.159	27.678
4	4691 Geçici Madde 2/1	4691 sayılı kanundaki kazanç istisnası	278.407	306.279
5	5746 Sayılı Kanunun Madde 3/1	5746 sayılı Kanundaki Ar-Ge indirimi	630.306	693.407
KATMA DEĞER VERGİSİ				
1	KDVK Madde 17-4/z	Ar-Ge, yenilik ve yazılım faaliyetlerine ilişkin istisna	120	132
2	KDVK Geçici Madde 20	Teknoloji ve ihtisas teknoloji geliştirme bölgelerindeki mükelleflere yönelik teşvik	36.750	40.429

7- SONUÇ

Teknoparklar, kullanılabilir bilgiyi uygulama alanında geliştirmek ve ticarileştirmek adına kullanılan Ar-Ge teşvik yapıları içinde yer alır. Küçük ve orta ölçekli firmaların rahatlıkla bu bölgelerde faaliyet gösterip bu teşviklerden yararlanma şansı vardır. Teknoloji geliştirme bölgelerinde, kurumların ve gelir vergisi mükelleflerinin vergi avantajları 4691 sayılı Kanun ve Katma Değer Vergisi Kanunu'nda açıklanmıştır. Teknoparklarda yönetici şirkete, Bölge içinde faaliyet gösteren gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerine, bu faaliyetlerde çalışan personele 31.12.2023 tarihine kadar vergi avantajları sağlanmaktadır. Ayrıca, Ar-Ge faaliyetleri dolayısıyla gerçekleştirilen belirli mal teslimi ve hizmet ifaları bakımından KDV istisnası da mevcuttur.

¹⁷ Gelir Politikaları Genel Müdürlüğü Vergi Harcamaları Raporu, Eylül 2016, s.339-363

¹⁸ 6728 sayılı Kanun ile 09.08.2016 tarihinden itibaren 5746 sayılı Kanuna eklenmiştir.

¹⁹ 6728 sayılı Kanun ile 09.08.2016 tarihinden itibaren 5746 sayılı Kanuna eklenmiştir.

Devlet, Ar-Ge yenilik ve tasarım faaliyetleri adına ciddi vergi harcamalarında bulunuyor olmasına karşın firmaların kuruluş aşamalarında sermaye yönünden daha fazla desteklenmesi gerekmektedir. Bu durum firmaların faaliyetlerinin gelişimine ivme kazandıracak ve inovasyon odaklı olmalarının önünü açacaktır.

KAYNAKÇA

- 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu
- 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu
- 6728 Sayılı Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu
- 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu
- 60 No.lu Katma Değer Vergisi Sirküleri
- Ankara Vergi Dairesi Başkanlığının 15.09.2010 tarih ve B.07.1.GİB.4.06.16.01-2010-KVK-10-1-572 sayılı özelge
- Ankara Vergi Dairesi Başkanlığının 17/04/2014 tarih ve 84974990-130[Geçici 20-2012-03]-381 sayılı özelgesi
- DEMİRLİ, Y., Türkiye’de Teknoparklara Yönelik Teşvikler ve Teknoparkların Bilim ve Teknoloji Kapasitesinin Gelişimine Katkısı, Maliye Dergisi, Sayı 166, Ocak-Haziran 2014, 95-114.
- Denizli Vergi Dairesi Başkanlığının 01.08.2013 tarih ve 51421814-130[Geç.20-2012/504]-84 sayılı özelgesi
- İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığının 08.04.2013 tarih ve 62030549-125[5-4691-2013/42]-535 sayılı özelgesi
- İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığının 08.04.2014 tarih ve 39044742-130-818 sayılı özelgesi
- İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığının 01.03.2012 tarih ve B071GİB.4.34.16.01-KVK 6-809 sayılı özelgesi
- İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığının 23/05/2013 tarih ve 62030549-125[5-2012/92]-766 sayılı özelgesi
- Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği
- KAYALIDERE, G., Türkiye’nin Teknoloji Politikalarında Teknoparkların Önemi ve Teknoparklara Yönelik Vergi Avantajları, Gezi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, ,Sayı:1,Cilt:1, 2014.
- KIRAZ, A., Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (Teknoparklar) ve Sağlanan Vergisel Avantajlar, Yaklaşım Yayınları, Sayı:142, Ekim 2004,.
- TAŞKESEN, N., SOFTA, M., “Teknokentte Faaliyet Gösteren Firmalara Yönelik Vergi Avantajları Sorunlar-Çözüm Önerileri”, Vergi Dünyası Dergisi, Mart 2015.
- Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği 10.08.2016
- Gelir Politikaları Genel Müdürlüğü Vergi Harcama Raporu, Eylül 2016, erişim linki; <http://www.gep.gov.tr/Web/GenelMudurlukDokuman.aspx?prmts=1594>
- <http://www.gep.gov.tr/Tablo/Download2.aspx?prmts=1599> (Vergi Raporu 2016) Erişim Tarihi: 30 Kasım 2016.
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.583ebf6d15d739.06872159.Erişim Tarihi: 30.11.2016.
- <http://www.tgbd.org.tr/WebContent/WebContent/4708>. Erişim Tarihi: 30 Kasım 2016
- <http://www.tgbd.org.tr/WebContent/WebContent/4707>. Erişim Tarihi: 30 Kasım 2016